

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Keski-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta VN/13118/2024. Hallituksen esityksellä kotoutumislain muuttamiseksi on tarkoitus karsia ensisijaisesti kuntien ja hyvinvointialueiden hallinnollisia tehtäviä, mutta vähemmän tehtäviä, jotka vaikuttaisivat heikentävästi kotoutujan palveluihin. Kotoutumisen edistämiseen liittyvien veloitteiden, kuten kuntien yhteistyöryhmien karsiminen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden suunnittelu- kehittämis- ja seurantatehtävien keventäminen, vähentävät esityksen mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden hallinnollisia tehtäviä. Monessa kunnassa toimii jo ilman lakiin kirjattua veloitetta erilaisia kotoutumisen edistämiseen liittyviä yhteistyöryhmiä, jossa on jäseninä eri viranomaistahoja ja järjestöjä. Yhteistyöryhmiä on perustettu sujuvan tiedonvaihdon ja palveluiden rakentamisen tueksi. Erityisesti suuremmissa kunnissa/kaupungeissa on myös rakennettu erilaista seurantaa ja mittareita kotoutujien osalta liittyen mm. kuntien elinvoimaisuuden mittaamiseen. Näin ollen näiden edellä lueteltujen veloitteiden poistaminen kotoutumislaita ei tuo kunnille varsinaisesti hallinnollista helpotusta.

Monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen kotoutumissuunnitelman karsiminen kotoutumislaita eivät vähennä kuntien tehtäviä. Sen sijaan näiden poistaminen lain veloitteista voi asettaa asiakkaat eriarvoiseen asemaan, riippuen siitä miten hyvinvointialueilla on resursoitu kotoutumista tukevat sosiaalipalvelut. Siellä missä resursseja on, on jo nykyisellään tehty kunnan ja hyvinvointialueen kesken monialaista yhteistyötä asiakkaan palvelutarpeen kartoittamiseksi ja kotoutumissuunnitelman tekemiseksi.

Ensi vuoden alussa voimaan tuleva kotoutumislaki tulee kasvattamaan kuntien kokonaisvastuuta kotoutumisen edistämistä. Laskennallisilla korvauksilla on oleellinen osuus kotoutumista tukevien palveluiden rahoittamisessa. Hallituksen esityksen mukaiset leikkaukset laskennallisiin korvauksiin eivät ole linjassa kokonaisvastuun kasvattamisen kanssa. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että

rahoituksen leikkauksilla voi olla heikentävää vaikutusta palveluiden laatuun ja kattavuuteen. Keski-Suomen ELY-keskus on huolissaan kehityssuunnasta, jossa kunnille asetetaan lakisääteisiä velvoitteita ja samalla kiristetään kuntien rahoitusta velvoitteiden toteuttamiseksi.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Kuntien kotoutumisen edistämisen rahoitukseen on kohdistunut merkittäviä leikkauksia jo ennen ensi vuoden kotoutumislain voimaantuloa. Toistuvat leikkaukset kuntien kotoutumisen rahoitukseen eivät tue pitkäjänteistä ja suunnitelmallista palveluiden kehittämistä kunnissa. Hallitusohjelman mukainen laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentäminen vuodella ei edistä kuntien halukkuutta sitoutua esim. kiintiöpakolaisten vastaanottamiseen. Tutkimusten mukaan nimenomaan tehokas panostus alkuvaiheen kotoutumista edistäviin palveluihin edesauttaa asiakkaita työllistymään nopeammalla tahdilla. Leikkaukset laskennallisiin korvauksiin heikentävät kuntien mahdollisuutta tarjota riittäviä palveluita kotoutujille.

Tulkitseminen jakautumista 40 % kunnalle ja 60 % hyvinvointialueelle tulisi tarkastella uudelleen. Hallituksen esityksen mukaiset poistuvat velvoitteet (monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä monialainen kotoutumissuunnitelma) vähentävät hyvinvointialueen tehtäviä. Kunnalla säilyy edelleen laaja kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Rahoituksen tulee olla kunnille riittävä, jotta palveluita ja tulkitemistä voidaan tosiasiallisesti tarjota.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Kumottavaksi esitetty velvollisuus laatia 13 §:n 3 momentin mukainen asiakirja kunnan kotoutumisohjelmasta ei tosiasiallisesti tuo hallinnollista kevennyttä kunnille. Koska uuden lain voimaan tuloa ei voida varmuudella tietää, joutuvat kunnat joka tapauksessa valmistelemaan asiakirjan taatakseen laskennallisten korvauksien maksatuksen vuoden vaihteessa. Kuten jo aiemmin perusteltu, niin esitetyt velvoitteiden purkamiset (monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä monialainen kotoutumissuunnitelma) eivät juurikaan vähennä kuntien todellisia vastuita kotoutumisessa.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Lain 45 § mukaisten kunnalle asetettujen velvoitteiden karsiminen ja keventäminen ei ole Keski-Suomen ELY-keskuksen mielestä kannatettavaa. Seurantavelvoitteen poistaminen 45 §:stä ei tue tiedolla johtamisen tavoitetta kotoutumisen tarkastelussa. Keski-Suomen ELY-keskus kannattaa momentin mukaisten tavoitteiden ja raportoinnin säilyttämistä 45 §:ssä. Tavoitteiden kirjaamisella kunnassa on mahdollista rakentaa strategisesti tavoitteellisia kotoutumista edistäviä palveluita. Tavoitteiden kirjaaminen mahdollistaa myös perustelun kotoutumista edistävien palveluiden budjetoinnille. Luopumalla raportointivelvollisuudesta ei tulla saamaan valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa toimivista malleista kotoutumisen edistämisessä.

Riikonen Marja
Keski-Suomen ELY